

Szegedi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar
Politológiai Tanszék

HATÁRTALAN POLITIKATUDOMÁNY

című konferencia

PROGRAMJA

Helyszín: Magyar Tudományos Akadémia

Szegedi Területi Bizottsága székháza (SZAB Székház) Díszterme

Szeged, Somogyi u. 7. I. emelet

Időpont: 2018. november 30. péntek

9.30–10.00: REGISZTRÁCIÓ

10.00–10.15: KÖSZÖNTŐ

Balogh Elemér egyetemi tanár, Szegedi Tudományegyetem ÁJTK dékánja

10.15–11.15: KÖNYVBEMUTATÓ

Juhász Krisztina (szerk.): *Az első 25 év. A szegedi Politológiai Tanszék jubileumi tanulmánykötete.* A Pólay Elemér Alapítvány Könyvtára 75. Iurisperitus Kiadó, Szeged, 2018.

A kötetéről beszélgetnek: Juhász Krisztina – Löffler Tibor – Majsza József a Szegedi Tudományegyetem ÁJTK Politológiai Tanszék oktatói

11.15–11.30: kávészünet

11.30–12.45: ELSŐ SZEKCIÓ

Levezető elnök:

Fábián György ny. egyetemi docens, SZTE ÁJTK Politológiai Tanszék

11.30: Hajzer Gergő (PhD hallgató): Tetszik, nem tetszik: A magyar Országgyűlés parlamenti pártjainak lájk-hálózata

11.45: Stumpf Péter Bence (tudományos segédmunkatárs, PhD hallgató): A győztes mindent visz...vagy még annál is többet?

12.00: Szekeres Tamás (MA II. évf.): Közvetlen kompromisszummentesség – a népszavazás intézmények előnyei és hátrányai

12.15: Petrovszki László (MA II. évf.): Megyei jogú városok polgármestereinek és egyéni országgyűlési képviselőinek inkumbenciája 1994-2014 között

kérdések, vita

12.45–13.45: ebédszünet (svédasztalos szendvicsebéd)

13.45–14.45: MÁSODIK SZEKCIÓ

Levezető elnök:

Merkovity Norbert adjunktus, SZTE ÁJTK Politológiai Tanszék

13.45: Hajzer Gergő (PhD hallgató) – **Patócs Amanda** (BA III. évf.) – **Torma Noémi** (BA III. évf.): Egyéni választókerületek képviselői a közösségi média világában

14.00: Nagy Eszter (MA II. évf.): Politikai szereplők közösségi médiában zajló aktivitása a 2018-as országgyűlési választási kampány során

14.15: Németh Kornél (PhD hallgató): A magyarországi politikai és jogi szocializáció differenciáltságának vizsgálati módszerei
kérdések, vita

14.45–15.00: kávészünet

15.00–16.00: HARMADIK SZEKCIÓ

Levezető elnök:

Juhász Krisztina adjunktus, SZTE ÁJTK Politológiai Tanszék

15.00: Rafai Krisztina Fanni (MA I. évf.): Izland és az Európai Unió kapcsolatainak alakulása a 2008-as válságot követően

15.15: Benkő Márk (BA III. évf.): A brit védelempolitika sajátosságai és a brexit arra gyakorolt hatása

15.30: Szaniszló Réka Brigitta (PhD hallgató): Mikor csatlakozhat Macedónia az Európai Unióhoz?
kérdések, vita

16.00: ZÁRSZÓ

Molnár Judit egyetemi docens, SZTE ÁJTK Politológiai Tanszék tanszékvezetője

HATÁRTALAN POLITIKATUDOMÁNY

AZ ELŐADÁSOK TARTALMI ÖSSZEFOGLALÓI

Tetszik, nem tetszik: A magyar Országgyűlés parlamenti pártjainak lájk-hálózata

A közösségi média platformok egyre növekvő népszerűsége, predesztinálta a politikai szereplők megjelenését ezeken a felületeken. Magyarország tekintetében ez még kiemelkedőbb, hiszen – egy 2016-ban készült eurostat felmérés alapján – az Európai Unió országait lakosságárányosan vizsgálva, hazánkban használják a legtöbben a különböző platformok valamelyikét. A magyar felhasználók jelentős része a Facebookot részesíti előnyben és lájkjaikkal alakítják saját, online világukat. Ugyanezt azonban a különböző hivatalos oldalak is meg tudják csinálni, ezáltal erősítve hivatalos kötődésüket, vagy fejezve ki szimpátiájukat más oldalak iránt. Jelen tanulmány célja, hogy a hálózatelemzés alapvető összefüggéseivel feltérképezze, a magyar országgyűlés frakcióalakításra képes pártjainak lájk-hálózatát. Mintavételhez a Netvizz alkalmazást, míg az adatok vizualizációjához a Gephi programot hívtam segítségül. Amellett hogy érdemes eljátszani a gondolattal, hogy egy-egy alkalommal a „tetszik” gomb milyen partnerségi viszonyt alakít ki, a kapcsolati háló esetleges hiányosságai is rendhagyó esetekre hívják fel a figyelmet. Az előadásban választ kapunk arra, hogy döntően milyen oldalak kapcsolódnak az egyes pártok hálózataihoz, illetve fény derül az egyes elemek követőszáma és posztgyakorisága közötti kapcsolatra is.

A győztes mindent visz...vagy még annál is többet?

A magyar választási rendszer 2011-es reformja során egy olyan új elem került a szisztémába, amely a győztes egyéni jelöltekre leadott szavazattöbbletet átviszi az őket indító párt országos listájára. Az, egyébként helytelenül, „győzteskompenzáció” néven elhíresült támogatói rendszeresen nemzetközi példákra hivatkozva védik annak létjogosultságát. Az ilyenkor gyakran emlegetett olasz, san marino-i és görög választási rendszerek segítségével mutatom be a magyar prémiumszavazatok működésének egyediségét és politikai hatásmechanizmusát. Ezekben a rendszerekben (amelyek közül az olasz időközben már hatálytalanná vált) ugyanis egy olyan mandátumallokációs megoldás került bevezetésre, amely biztosítja, hogy a választások eredményeképp feltétlenül létrejöhessen stabil kormánytöbbség a törvényhozásban. Ezek az úgynevezett „majority bonus” megoldások azonban nem csak matematikailag különböznek a hazai rendszer premizációs elemétől, de a politikai eredményük is jelentősen eltérő. Az előadás során bemutatom az azonos című tanulmányomban elvégzett modellszámításokat. Ezek segítségével a négy különböző mandátumallokációs mechanizmus hatásait izolálom a valós választási eredményekben, így azoknak a gyakorlatban kifejtett eltérő hatása összehasonlíthatóvá válik.

Közvetlen kompromisszummentesség – a népszavazás intézmények előnyei és hátrányai

A népszavazás a demokrácia eredeti elveinek, a többségi döntéshozatalnak és a népszuverenitásnak a legdirektebb megtestesülése, azonban a modern korban kialakult képviselői demokrácia rendszerében kivételesen alkalmazott, komplementer intézménnyé vált. A közvetlen demokrácia különböző formáit számos állam használja, mindazonáltal nem tartozik a gyakran alkalmazott politikai eszközök közé (kivéve Svájcban).

Több ok áll a mögött, hogy a népszavazás általánosan nem képezi részét a mindennapi politikai életnek, bár a közvetlen demokrácia elvi szinten egy eszményi megoldás a tömegek döntésbe történő bevonása által, ennek kivitelezése nem minden esetben meggyőző erejű. Hiába gondolunk a népszavazásra úgy, mint a kormányzat külső ellensúlyára a parlamentáris rendszerekben, gyakran kritikák tárgyát képezi olyan szempontok szerint, mint a szuverenitás, hatáskörök, legitimitás, a kontrollszerep, az egyenlőség biztosítása, informatív jelleg, mobilizálás, kompromisszumkészség. Itt nem a nép politikai szerepét idealizáló, vagy éppen elitista lealacsonyító nézetek ütköznek, hanem egy tömegeket megmozgató szavazási mód létjogosultsága, alkalmazásának elvi alátámasztásai, illetve buktatói, valamint levezetésének mikéntje kerül a vita középpontjába. Az intézményhez kötődik azon problémafelvetés is, miszerint a népszavazás a csupán eszközzé silányult a politikai szereplők kezében, és valójában a voksolások a feltett kérdéstől független érdekérvényesítésről szólnak.

Előadásomban a közvetlen demokrácia rövid tipológiai ismertetése után a népszavazás alkalmazása melletti és elleni érveket veszem sorra, majd az eszközként való használatára is kitérek.

PETROVSZKI LÁSZLÓ

**Megyei jogú városok polgármestereinek és egyéni országgyűlési képviselőinek
inkumbenciája 1994-2014 között**

Az inkumbencia politikatudományban alkalmazott fogalma szerint az inkumbens, azaz a hivatalban lévő politikus előnnyel indul a következő választásokon kihívóival szemben. A jelenség jellemzően a politikus személyes jelenlétéből fakad (Papp Zsófia, 2016), így legjobban egyéni választókerületi rendszerekben vizsgálható. Magyarországon többek között e módszer alkalmazható az országgyűlési választások egyéni választókerületi ágára, valamint a közvetlenül választott települési polgármesterekre. A hazai politikatudomány megállapításai szerint a polgármesterek tekintetében az inkumbencia erősen jelen van (Kozma Viktória-Kumin Ferenc, 2010).

Előadásomban a megyei jogú városok polgármestereinek inkumbenciáját hasonlítom össze e települések egyéni országgyűlési képviselőivel. Hazánkban az egyéni választókerületek nem egyeznek meg a megyei jogú városok területével: egyéb környező települések tartoznak hozzájuk vagy több egyéni választókerületre vannak osztva. Ebből az állapotból kiindulva szükséges megállapítani az országgyűlési választások alkalmakor a megyei jogú város területén inkumbens szavazatok számát. Vizsgálódásom tárgyának azért a megyei jogú városokat tettem meg, mert közel azonos lélekszámú választópolgárt fednek le, mint egy egyéni választókerület.

Összehasonlítom, hogy a két választástípusban mennyi az inkumbens szavazatok aránya, valamint hányszor győz a regnáló jelölt. Megvizsgálom a kijelölt időszakban pozícióba került polgármesterek és képviselők számát, így következtetve a két választástípus politikai tendenciakövetésére. Ezen felül vizsgálom milyen hasonlóságok, különbségek és anomáliák figyelhetők meg a két tisztviselő választástípus inkumbencia vizsgálata során.

Egyéni választókerületek képviselői a közösségi média világában

A politikai kommunikáció egy új arzenálját képező közösségi média platformokon a politikai szereplők a felhasználókhöz közvetlenül juttatják el kampányüzeneteiket. Az ingyen használható online közösségi tér hatalmas hirdetési felület, melyet nem csak a multinacionális cégek, de a pártok és politikusaik is felismertek. Az eurostat 2016-os felmérése alapján, az Európai Unió országainak tekintetében, lakosságárányosan Magyarország a legnagyobb online közösséggel rendelkező állam, ezért egy-egy kampány periódusban a különböző közösségi média platformokon való reprezentáció és aktivitás különös jelentőséggel bírhat.

Előadásunk célja, hogy feltérképezze: vajon milyen mennyiségben képviselték magukat a 2018-as országgyűlési választásokon induló és választási kerületeiket megnyerő politikusok a különböző közösségi média felületeken. Elemzésünk a Facebookon, Twitteren és Instagramon regisztráltak száma mellett arra keresi a választ, hogy az egyes portálok tekintetében milyen a felhasználók közti kormegoszlás, valamint mutat e sajátságot a fővárosi választókerületekben győztesként végzett politikusok eltérő platform használata. Utóbbi esetben arra voltunk kíváncsiak, hogy a főváros vagy a vidéki kerületek politikusai használtak több közösségi média felületet. Kutatásunkban arra is kitérünk, hogy hogyan változott az egyes politikusok követőszáma a vizsgált időszakban.

Mintáink mindegyike hivatalos, nyílt közösségi média oldalak nyilvános adatait tartalmazza. Privát, zárt jellegű profilokat nem elemeztünk. Kézi mintavételünk a kampány időszak elejéről – március 1. – és végéről – április 9. – gyűjtött adatokat dolgozza fel.

NAGY ESZTER

**Politikai szereplők közösségi médiában zajló aktivitása
a 2018-as országgyűlési választási kampány során,
különös tekintettel az *Index*, az *Origo* és a *24.hu* által megjelent hírek kapcsán**

Napjainkban a közösségi média szinte elkerülhetetlen. Színteret biztosít arra, hogy azokhoz is eljussanak az információk, akikhez a korábbi években nem, vagy csekélyebb mértékben juthattak el. A közösségi média nyújtotta előnyöket a politikai szereplők is felismerték és az elmúlt néhány év során ezt maguk is igyekeztek kihasználni.

Kutatásom során 2018 februárjától kezdve egészen a 2018. évi április 8-án tartott, országgyűlési választás napjáig követtem figyelemmel az *Index*, az *Origo* és a *24.hu* által megjelent minden olyan belföldi hírt, amelyben valamilyen módon egy-egy politikus vagy párt közösségi oldalán történt aktivitása megjelenik. Leginkább a Facebook, az Instagram, a YouTube és a Twitter platformjain történő aktivitás megjelenésére számítottam, de nem ért váratlanul, hogy a Facebook-on zajló tevékenység messze meghaladta a többi közösségi médiát e tekintetben.

Előadásom során igyekszem bemutatni, hogy kik azok a szereplők, akik leginkább használták e felületeket, mely médium esetén jelentek meg leginkább olyan tartalmak, amelyek ezekre építenek és kik azok a politikai szereplők, akik élen jártak a kampány során abban, hogy ilyen módon is elérjék a választókat. Igyekszem kitérni néhány olyan mozzanatra, amely kiemelkedően figyelmet kapott és mik voltak a legjellemzőbb vonások a vizsgált elemek között.

A magyarországi politikai és jogi szocializáció differenciáltságának vizsgálati módszerei

A politikai és jogi szocializáció fejlesztésével kapcsolatban európai összehasonlításban hazánk erős elmaradottságot mutat. A témával kapcsolatban zajlanak, zajlottak kutatások, ám ezek egyike sem foglalkozik részletekbe menően a jelenség okaival, megoldási lehetőségekkel. Ilyen többek között a „Magyar Ifjúság Kutatás 2016”, a Kadlót Tibor által írt „Az Y generáció politikai értékrendje a régióban”, illetve Oross Dániel több munkája.

A további kutatás fontos előfeltétele megállapítani, hogy az országos átlagban gyenge szocializáció egységesen gyenge-e, vagy bizonyos földrajzi, képzettségbeli, témaköri törésvonalak mentén különböző mértékű az erőssége. Ahhoz, hogy ezeket a problémákat, mélyebb összefüggéseket kutatni lehessen, regionálisan elosztható és a problémával több rétegben foglalkozó, egymással összehasonlítható adatokra van szükség.

Előadásomban bemutatom, hogy véleményem szerint milyen mintán és milyen kérdésekkel lehetséges vizsgálni a magyarországi helyzet differenciáltságát, milyen módszerekkel közelítek a kérdéshez a kutatásomban, illetve a várható törésvonalakat, és hogy azokra milyen tényezők alapján következtethetünk.

Izland és az Európai Unió kapcsolatának alakulása a 2008-as válságot követően

Az éppen tíz éve kezdődött pénzügyi-gazdasági válság szerte a világon éreztette hatását. Egyik első áldozata Izland volt, ami már 2008 végén azzal került be a világsajtóba, hogy bankrendszere teljesen összeomlott, és az állam egésze is közel került a csődhöz. Végül hosszútávon mégsem az országot sújtó recesszió, sokkal inkább annak sok tekintetben szokatlan, mégis nagyon hatékony kezelése tette híressé Izlandot. A politikai és gazdasági elit felelősségre vonásában, akár politikai, akár jogi tekintetben ugyanúgy, ahogy a gazdasági helyreállításban olyan eredményeket tudott felmutatni, amit nagyon kevés ország.

A válság kirobbanásának pillanatától napirenden lévő kérdés, az Európai Unióhoz való csatlakozás problémája azonban nem követte azt az egyenes irányú haladást, amit ezek a területek mutattak. Izland kapcsolata szoros, mégis nagyon kettős az európai integrációval, mind a politikai elit, mind a lakosság sajátosan ellentmondásosan vélekedik e kérdésről. A kapcsolatot közeledés és távolodás is jellemezte az utóbbi évtizedben. Az EU és Izland kapcsolatának elmúlt tíz éves, fordulatokkal teli története jól példázza, milyen irányokba mozdíthatja el egy válság az integráció és egy nemzetállam egymáshoz való viszonyát – a közelgő brexit kapcsán az izlandi példa különösen érdekes lehet.

A brit védelempolitika sajátosságai és a brexit arra gyakorolt hatása

Nagy-Britannia tagadhatatlanul az európai kontinens egyik legnagyobb hatalommal és befolyással rendelkező állama, tekintve gazdasági, katonai és politikai súlyát úgy a régióban, mint globálisan. Habár évszázadokon keresztül birtokolt gyarmatbirodalma mára a múlté, történelmi gyökerei a mai napig meghatározzák a védelempolitikáját és külpolitikai ambícióit. Amellett, hogy az Európai Unió védelempolitikájának létrejöttében kardinális szerepet játszott, legalább annyira elkötelezett a NATO, és ezzel az Egyesült Államok irányába. Az Egyesült Királyság egyike azon kevés európai államnak, amelyek tartják a NATO által elvárt 2%-os GDP ráfordítást védelmi kiadásaihoz, a kontinens egyik legerősebb hadseregével rendelkezik és nem utolsó sorban atom nagyhatalomnak számít. Törekvése világpolitikai súlyának növelésére alapjaiban határozza meg és irányozza elő védelmi jellegű tevékenységeit, amire jelenleg a 2016. június 23-án tartott brit népszavazással az Unióból történő kilépés van a legnagyobb hatással. Az uniós közös kül- és biztonságpolitikából való távozása egyrészt jelentősen csökkenti befolyását az európai szintű védelempolitika alakításában, másrészt a már eddig sem elhanyagolható mértékű transzatlanti kapcsolatok erősödése várható. A brexit gazdasági következményei hatással lesznek az SDSR-ben meghatározott védelmi kiadások pénzügyi likviditására, és az ország nemzetközi kapcsolatainak átértékelése, saját helyének meghatározása is egy, a rá váró feladatok és problémák sorában.

Mikor csatlakozhat Macedónia az Európai Unióhoz?

Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaság 2004-ben nyújtotta be jelentkezési kérelmét az Európai Unióhoz. A kérdés az, hogy Macedónia mikor lesz képes teljesíteni az EU-Szerződés 49. cikkében rögzített csatlakozási kritériumokat. Macedónia uniós csatlakozásával kapcsolatban két fontos tényezőt kell kiemelni. Egyrészt a csatlakozni vágyó ország névvitáját Görögországgal. Másrészt az Európai Unió prioritásait a Nyugat-balkáni térség tekintetében.

Macedónia nemzetközi életét nagyban megnehezíti Görögországhoz fűződő viszonya. A probléma a *Macedónia* fogalomban rejlik, ami a történelem folyamán hosszú ideig „csak” földrajzi elnevezés volt. Azonban az 1990-es évek elejére kialakult a macedón nemzeti öntudat és a Jugoszláviában tagköztársasági státusszal bíró Macedónia területét – ahol egyébként a többségük élt – saját országuknak követelték. Ezt 1991-ben érték el, amikor népszavazással kiváltak a felbomlásban lévő Jugoszláviából. A legfőbb probléma az, hogy a macedónok az ókori makedónoktól származtatják magukat, ami egyértelműen sérti a görög nemzeti érzéseket, hiszen a görögök úgy tartják, hogy az ókori Makedónia az ő történelmük része. Görögország 1991 óta minden nemzetközi szervezetben, így az Európai Unióban is blokkolja a macedón törekvéseket, állításuk szerint egészen addig, amíg meg nem változtatják az ország nevét. Ezzel kapcsolatban legutóbb 2018. szeptember 30-án volt népszavazás Macedóniában, ami azonban érvénytelen lett.

Jean-Claude Juncker, az Európai Bizottság elnöke 2017 szeptemberében, évértékelő beszédében a Nyugat-Balkán kapcsán kijelentette, hogy az EU-nak fenn kell tartani a bővítési perspektívát a térségben, azonban hangsúlyozta, hogy a Bizottság és a Parlament aktuális ciklusában, azaz 2019 késő ősziéig nem kerülhet sor újabb bővítésre, hiszen egyik jelölt sem áll készen. E beszédre alapozva, az Európai Bizottság 2018 februárjában elfogadta a „Hiteles bővítési perspektíva a Nyugat-Balkánra vonatkozóan és fokozott uniós szerepvállalás a Nyugat-Balkánnal” elnevezésű startégiát annak érdekében, hogy a Nyugat-Balkán országai számára megkönnyítsék a csatlakozást.

A fent említett tények fényében az előadás arra keresi a választ, hogy a nehézségek és az esetleges támogatások tükrében Macedónia milyen európai integrációs fokon áll jelenleg és mikor lesz képes az Európai Unió tagállamává válni.